

Forfatter: Aarestrup, Emil

Titel: Udvalgte digte

Citation: Aarestrup, Emil: "Udvalgte digte", i Aarestrup, Emil: *Udvalgte digte*, udg. af Dan Ringgaard , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 306.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-aarestrup07val-shoot-idm139875152911584.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

Andre digte

Digte før 1838

Afsnittet indeholder alle digte skrevet indtil dec. 1837 på nær de i Aarestrups levetid offentliggjorte. Det sidste gælder dog ikke digtet »Drankeren Barthold« (s. 208).

Idyll

Sandsynligvis fra 1824.

Versemålet er et hexameter: seksfodsvers med cæsur i daktyler (–UU). Hver af de fire daktyler samt sidsteledet kan udskiftes med en spondæ (- -).

Digtet imiterer Oehlenschlägers »Idyl« i »Sanct Hansaften-Spil« fra *Digte* (1803), jf. n.t.s. 29 og 98.

151

vælige: friske, sunde, fyrige (højtideligt el. ironisk). - *Svøben*: pisken. - *Vidier*: afskårne, tynde, bøjelige grene. - *Flipper*: snipper. - *Huld*: fyldighed. - *Glut*: barn el. ung pige. - *Amagerland(et)*: landdistrikterne på Amager.

152

age: køre. - *høvisk triner*: træder fornemt. - *politiske*: listige. - *Saftkys*: nok et kraftigt kys. - *smilkende*: smilende. - *alt*: her nok: allerede; folkevisealluderende. - *Palmbort*: palmemønstret bort på et tøjstykke. - *(Sølv)taft*: glat, lærredsagtigt, vævet (silke)stof. - *Filsbeen*: elfenben. - *Skoflækkeren* el. skoflikkeren: ofte nedsættende om en person, der ernærer sig ved at reparere fodtøj. - *Beegtraad*: el. beegrisp: skomagernes tjærede sytråd.

153

skotskrudrede: skotskternede. - *Modest*: slag, der dækker skuldre og bryst. - *Hvergarn*: (hjemme)vævet stof af hør tilsat uld el. blot tøj vævet af forskelligt garn.

307

Ved Viol-Urnen -

If. Friis fra 1818.

Digtformen er en sonet: digt opdelt i to kvartetter (strofer på 4 vers), der ofte er billedlige, efterfulgt af to terzetter (strofer på 3 vers), der ofte er reflekterende, typisk i jambiske (–u) femfodsvers.

153

(Viol-)Urne(n): her blomsterkrukke; konnotation til den typiske betydning krukke til dødes aske, grav el. billedligt om død. - *kjælne*: øm, elskovsfuld. - *forsand*: i sandhed.

Øhlenschlägers Collegium

If. Friis fra 1818.

Digtformen er en sonet, jf. ovenfor.

154

Øhlenschläger: se n.t.s. 29. - *Collegium*: universitetsforelæsning; Øhlenschläger var professor i æstetik ved Københavns Universitet, og Aarestrup fulgte hans forelæsninger. - *Onyx(ens)*: agat med afvekslende lyse og mørke farvelag. - *Alfer*: se n.t.s. 20 - *Zephyr(bæven)*: se n.t.s. 101. - *Musapræsten*: Apollon, se n.t.s. 159.

Sørgedragten

Senest fra 1817.

154

Virak(skye): røgelse.

155

Cæcilia: kirkemusikkens helgeninde.

Elegie

If. Friis fra 1820.

Sml. s. 228 og SS bd. I, s. 178.

Versemålet er et elegisk distichon: et hexameter (se n.t.s. 151) efterfulgt af et pentameter: femfodsvers i daktyler (–UU), der lejlighedsvis veksler med trokæer (–U), og med sammenstød af to trykstærke stavelser i midten af verset.

156

Hauge(s): have. - *skrantner*: skranter, sygner hen. - *vanker*: vandrer. - *tvivlsomt*: uklart.

Elegie

If. Friis fra 1820.

Sml. m. ovenstående digt og s. 228-229.

Versemålet er et elegisk distichon, jf. foregående digt.

Digterskjæbne

Datering: før 1825.

156

Pog: dreng. - *Creatur*: skabning.

157

rumler: taler larmende.

Du! Du! Du Søde ...

Datering: 1832.

157

Smekkre: slanke og smidige. - *kjælne*: ømme, elskovsfulde. - *forsmægter*: vansmægter.

Jeg har faaet Brev fra dig, Nanette ...

Grundformen dateret 1832.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

158

svai: smidig, bøjelig, med overgang til slank. - *Karethen*: postkareten var et ofte benyttet erotisk motiv i tiden, bl.a. hos Heinrich Heine (ty. digter, 1797-1856) og Christian Winther (se n.t.s. 80). Aarestrup har oversat Heine, jf. *SS* bd. 5, s. 124-153.

Kjære Fritz! titusind Tak ...

158

Fritz: Frederik Ulrik Timm, senere borgmester. - *Da jeg (...) stak*: digtets baggrund er Aarestrups rejse med Amalie Raben (se n.t.s. 54). - *Signet*: et lille segl. - *sporet*: med sporer. - *snoret Frak*: officersfrakke med snorebesætning. - *Vallak*: kastreret hingst. - *Flikflak*: dansetrin, hvor danseren i et opspring slår fødderne mod hinanden eller over kors. - (*Sommer-*) *Bivouacc*: lejr under åben himmel. - *Skive*: skydeskive. - *Attaque*: angreb. - *Skumpelskud*: ynkelig og ringeagtet person.

159

Correggio, Antonio Allegri (1494-1534): ital. maler; i Dresden hænger »Madonna med S. Franciscus«. - *Carlo dolce* (1616-86): ital. maler; i Dresden hænger »Den hellige Cæcilia« og »Kristus velsigner brødet og vinen«. - *Antikker(ne)*: se n.t.s. 106. - *Prak (...) prut (...) med*: købslå. - *Priis*: måleenhed, så meget af fx tobak, man kan tage med tommel-, pege- og langfinger.

(W. Hogarths sidste Malerie)

If. Friis fra 1834-35.

Vers 1-45 er en nøje beskrivelse af Hogarths (se n.t.s. 110) sidste kobberstik (1764): »Finis, or the Tail-Piece. The Bathos, or Manner of Sinking in Sublime Painting; Inscribed to the Dealers in Dark Pictures« (da. »Finis, eller slutstykket. Det travesterende stilbrud/Den hule patos, eller det sublime 309 maleris måde at synke på; stukket til forhandlerne i mørke billeder«). Aarestrups kan til sin fortolkning af billedet have benyttet G. C. Lichtenbergs *Erklärung der Hogarthischen Kupferstiche* (1801).

159

Solguden: Apollon, if. gr. og rom. mytologi en kulturens gud med et omfattende ressort, der spænder fra solen og lyset over krigen (bueskydningen) og agerdyrkingen til musikken og digtningen; A. er fører for musernes kor (se n.t.s. 49). - *apoplectisk*: lammet.

160

viselig(en): klog, vis. - *Exeunt omnes*: lat., alle ud.

161

treffes: ramme. - *Spalter*: her spanter: de bærende dele i en skibskonstruktion.

Epigrammer

161

Øhlenschläger: se n.t.s. 29. - *Heiberg*, Johan Ludvig (1791-1860): da. digter, kritiker og i en årrække direktør for Det Kongelige Teater.

162

Andersen, Hans Christian (1805-75): da. digter. - *flau Maneer*: mat el. åndløs stil. - *Ingemans Romaner*: Bernhard Severin Ingemann (da. digter, 1789-1862), har bl.a. skrevet historiske romaner i stil med Sir Walter Scotts (se n.t.s. 141). - *Nyrenberger-Varer*: efter den ty. by Nürnberg: tarvelige pyntevarer, billigt legetøj. - *Molbech*, Christian (1783-1857): da. historiker, sprogmand og debattør. - *Christian Winther*: se n.t.s. 80. - *Hertz*, Henrik (1797 el. 1798-1870): da. digter. - *Tullin*, Christian Braunmann (1728-65): no. digter; Aarestrup citerer fra T.s. berømteste digt »En Maji-Dag« (1758) strofe 19 og 20. - *Cithar(klang)*: guitar- og lutlignende strengeinstrument. - *Grundtvig*, Nikolaj Frederik Severin (1783-1872): da. digter og præst. - *Apollo*: se n.t.s. 159. - *leverrime*: om improviserede el. citerede selskabsvers.

Resignation

Datering: 1834.

163

Glut: barn el. ung pige.

Sommerfugle jeg elsker at fange et eneste Misgreb ...

Dateret 1834.

Versemålet er et elegisk distichon, se n.t.s. 156.

164

fange et eneste Misgreb: Friis har rettet: *fange; et eneste Misgreb*.

310

Fortvivlelse

Grundformen dateret 1835.

165

Cherubimer: engle, der med flammesværd vogter Paradis. - *Serapher*: engle af højeste orden. - *den sorte, faldne Dæmon*: allusion til Lucifer: den faldne Satan, jf. Luk. 10,18.

Paa Maskeraden ...

Grundformen dateret 1835.

165

Contraparter: modstandere.

166

Marrekat(ten): langhalet centralafrikansk abe, der spillede en rolle i folketroen, måske med forbindelse til mare: et hekseagtigt, kvindeligt væsen.

Hemisphæerne

If. Friis fra 1836.

166

Hemisphære(rne): halvkugle.

167

Vanker: vandrer.

Der er en Sjæl i denne Albu ...

If. Friis fra 1835.

Sml. m. s. 46 og 168.

Der er en Trolddom paa Din Læbe ...

Grundformen dateret 1835.

Sml. s. 46-47 og s. 167.

Tag dette Kys, og tusind til, du Søde ...

If. Friis fra 1835.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

168

Cancelliet: se n.t.s. 17.

169

Huld: skøn, yndig.

(Enthusiasme)

If. Friis fra 1835.

169

Ginistan: fabelland, beboet af ånder.

Hvilke Spaltninger og Ridser ...

170

Tinte(r): farvetone.

311

Paamindelse ...

If. Friis fra 1835.

172

gabe paa: glo på. - *Alexander* den Store (356-323 f.Kr.): konge af Makedonien; allusion til sagnet om den gordiske knude. Den, der kunne løse knuden, skulle blive hersker over Asien; A. huggede den over med sit sværd.

Tilstaaelsen

Trykt i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1837.

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

Forlægget er Heinrich Heines (se n.t.s. 158) digt »Don Ramiro« (*Buch der Lieder*, 1827).

172

Donna Maja: ej identificeret. - *Don Bermudes*: ej identificeret. - *Don Exechiel ben Ascher*: ej identificeret.

173

Oleanderblomst(en): se n.t.s. 60. - *kogle(d)*: trylle. - *Talismaner*: magiske genstande, tryllemidler. - *Gulnare*: datter til sultanen af Persien i eventyret om Aladdin fra *Tusind og én nat*; også brugt af Oehlenschläger i hans »Aladdin« (*Poetiske Skrifter*, 1805). - *Guadiana(s)*: flod, der løber tværs over Sydspanien og ned langs grænsen mellem Spanien og Portugal. - *Grube*: fordybning.

174

Alabast(erlampen): marmoragtig, halvgennemsigtig gips. - *Sierra Nevada*: bjergkæde i det sydlige Spanien. - *Opal(en)*: farvespillende mineral, bruges som smykkesten. - *Beryl(len)*: grønlig ædelsten.

175

ben Abdalla(s): ej identificeret. - *Kobberhandske*, / *Don Ramiro de Navarra(s)*: den forsmåede elsker, der optræder som genfærd ved sin elskedes bryllup i Heines digt, se ovf. Heri findes dog ingen K. - *Donna Sancha(s)*: optræder i Victor Hugos (fr. digter, 1802-85) digt »Maurisk Romanze«, som Aarestrup har oversat, jf. *SS*, bd. 5, s. 182-185. - *Donna Elvira(s)*: ej identificeret, kunne måske være allusion til Elvira i Mozarts opera »Don Juan« (1787). - *Turkis(er)*: blågrøn smykkesten. - *San Jagos Sølvvingre*: apostel og helgen, if. middelalderlige sagn led han martyrdøden i Santiago de Compostela; sølvvingrene har ikke kunnet spores.

(Venskabstrøst)

Datering: 1836.

Digtformen er en ghasele, se n.t.s. 60. Sml. s. 60 og s. 176.

175

livner: giver ny livskraft. - *Semperviv*: husløg, af lat. *sempervivus*, stedselevende. - *skranke hen*: vantrives. - *Sympathiens Lægedomme*: gensidig 312 påvirkning mellem naturfænomener, evt. beroende på overnaturlige egenskaber; også samfølelse.

Trudsel

Grundformen dateret 1836.

Digtformen er en ghasele (se n.t.s. 60). Sml. m. s. 60 og 175.

176

Floribella: ital., smukke blomst. - *Nectar(draaben)*: se n.t.s. 25.

Sonet

Datering: 1836.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

177

Vee og Vel: ulykkelige og lykkelige livsomstændigheder; ondt og godt.

Eensomheden

Datering: 1837.

Ja, jeg har sværmet bagvendt for din Ynde ...

If. Friis fra 1837.

178

flaue: åndløse, dumme. - *Hippokrenes Kilde*: if. gr. mytologi navnet på musernes kilde på bjerget Helikon, se n.t.s. 85.

179

Alt var vel: jf. 1. Mos. 1,31.

(Forgjæves: min Længsel)

Der er tale om fire fragmenter, skrevet på samme blad.

Hendes Lokker

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

181

ringle(nde): sno, vikle.

182

kløftes: spaltes, kløves.

Taarerne

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

183

Husvæelse: trøst, opmuntring.

Tidlig Skilsmisse

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

185

Dragonen: ryttersoldaten. - (*Purpur*)*skjærf(et)*: her bredt bånd båret om livet el. skulderen. - *Pallask*: svær, bred ryttersabel med lige klinge. - *Fændrik*: fanebærer.

313

186

Bajadere: indisk tempeldanserinde og -tjenerinde; også prostitueret sangerinde el. danserinde.

187

Kyrads: metalbeklædning, der dækker overkroppen. - *Alabast*: se n.t.s. 174.

188

Kakadu(en): papegøjeart. - *Damask*: tæt, mønstervævet stof af silke, uld el. bomuld, med et spil mellem skinnende og mat overflade. - *Blomsterurnen*: se n.t.s. 153. - *Fore*: handlemåde, ydre fremtræden.

Frøerne

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

189

hvad: i hvilken grad, hvor meget.

Hør, Dødens Klokker kime ...

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

Bebreidelsen

Trykt første gang i *Gæa*, 1846.

191

karsk: stærk og rask.

Digternes Prydelse

If. Friis fra 1837.

Digtformen er en makame: persisk digtform karakteriseret ved rimkæder, der falder med ulige mellemrum, og som er skrevet i prosa, se n.t.s. 60.

192

Prydelse: pryd. - *Christian Winther*: se n.t.s. 80. - *fordi jeg gav efter*: Winther opfordrede Aarestrup til at udgive sine digte, og Aarestrup angler i brevet efter Winthers dom. - *Babel*: if. 1. Mos. kap. 11 byggede menneskene i fællesskab en by med et tårn, der skulle nå op til himlen; men Gud forvirrede deres sprog og spredte dem over jorden, så de ikke kunne bygge byen og tårnet færdigt. - *Parabel*: lignelse. - *sammenslumpede*: samlet på tilfældig måde.

193

Chenille: stort skulderslag. - *vederqvæge*: forfriske. - *Tabernakel*: her sjælens jordiske bolig.

Ritorneller

194

Reineklode(n): blommeart. - *Skarntyde(n)*: plante, kendt for sin giftighed. Her alluderes nok til Sokrates, som tømte giftbægeret. - *Anselmo*: evt. allusion til Anselm af Canterbury (1033-1109), ital. ærkebiskop og skolastiker. Som skolastiker (skolastikken bygger på tankens egen logiske konsistens frem for erfaringen) er han døv for det sanselige; Anselm var desuden kendt som en person, der ikke 314 veg fra sit standpunkt, og hans tanker om synden fik afgørende indflydelse på middelalderens kristendom.

195

Jasmin(en): fint, stærkt og sødt duftende tropisk, subtropisk busk, hvoraf der kan udtrækkes olie til parfume. - *Capricer*: lunefulde indfald.

196

Liigbegjængelse: begravelsesprecession.

198

Platoniker: her om åndelig og usanselig person, især benyttet i forbindelse med erotik. - *Lidse*: her kant ved kjolens udskæring el. kæde til halssmykke.

200

skikket: velegnet. - *Helena*: i Homers *Iliaden* skænker *Venus* (gr. Afrodite, se n.t.s. 31) den trojanske prins *Paris* den skønne Helena, der var gift med Spartas kong Menelaos; dette ran blev årsagen til den trojanske krig.

201

Tog Jupiter (...): if gr. mytologi voldtog Zeus (lat. Jupiter) i skikkelse af en svane den skønne Leda, der var kongedatter i Aitolien. - *Toftes*: se n.t.s. 152. - *carreret*: firkantet. - *Furie*: rasende kvinde, if. rom. mytologi hævn gudinde. - *Amor (...)* *Psyche*: se n.t.s. 128.

202

Ambrosia: se n.t.s. 31. - *Cataracter*: se n.t.s. 85. - *Nektar (kalken)*: se n.t.s. 25; *kalk* betegner blomsterbægret og alluderer evt. til bæget i nadveren.

203

varlig: forsigtig. - *Herakles*: lat. Herkules, if. gr. mytologi en helt, om hvem der berettes sagnet om de 12 arbejder; i det 9. arbejde overvandt H. *Amazoner*: if. gr. mytologi et folkefærd af jagende og krigeriske kvinder. - *Salpiglosse(n)*: *salpiglossis sinuata*, da. trompettunge pga. dens tragtformede krone. - *Salvie(n)*: læbeblomstret urt, har en dyb tolæbet krone. - *Balsamin (en)*: springbalsaminen slynger sine frø ud ved berøring, heraf lat. *impatiens noli-tangere*: utålmodig rør mig ikke. - *Jalap(pen)*: mexicansk plante, der er i familie med *convolvulus* (snerle) og derfor kan forveksles med en klatreblomst. - *Gentian(en)*: da. ensian.

204

Levkoi(en): levkøj: se n.t.s. 135. - *Ellepiger (...)* *Elverhøien*: i folkeviserne lokkes unge giftefærdige mænd af ellepigerne ned i elverhøjen (se n.t.s. 20) til erotiske erfaringer, der gør dem uegnede til ægteskab. - *Malve*: udtrykket *store Bæger* kan henvise til poppelrosen, der er robust og har purpurrøde blade. - *Tøffelblomst*: blomsten kan minde om en udtrådt tøffel, derfor tilnavne som fruetøffel, dronningens morgensko, kællingelomme, strikkepose. - *Skabiose*: lat. *scabies*: fnat, som den er blevet brugt imod; typisk med brunrød blomst. - *marmorne*: bestående af marmor. - *Diptamme*: også kaldt brændende busk, fordi de æteriske olier, som planten indeholder, 315 fordamper så kraftigt på varme dage, at dampene ved vindstille kan antændes over planten. - *Dryade*: dryas, slægt af rosenfam., vokser i arktiske, subarktiske og alpine områder; se også n.t.s. 118. - *Hibisk(en)*: hibiskus: har store åbne, enkeltstående blomster i stærke farver.

205

Sværdlilie(n): iris: blomsten er blå, hvid el. gul med lodrette højblade og bagudkrummede ydre blade. - *Abe(n)*: lat. *mimulus*; også kaldet åben abeblomst pga. kronens åbne form. - *Negenaugen*: el. negenøje: en lampret (fisk, der suger sig fast, typisk til sten), hvis gælleåbninger ligner øjne. - *Niagara*: flod på grænsen mellem USA og Canada med et stort vandfald. - *Posekigger*: toldkontrollør, i overført betydning en, der snager. - *rasende*: gal. - *Tistille*: om dameunderbukser, permissioner. - *Pernille*: evt. allusion til den geskæftige tjenestepige i Holbergs komedier.

206

Humle: slægt af hampfamilien, har en bitter smag og nedadhængende blade, benyttes til ølbrygning.

207

Dina(s): evt. forkortelse af lat. Diana (gr. Artemis), gudinde for jagt og kyskhed. - *ogsaa svæve*: end svæver. - *ziirligt*: her pynteligt, nydeligt. - *Arne(n)*: åbent ildsted, i overført betydning hjem. - *Leda (...)*
Svanen: se n.t.s. 201. - *Cypresser*: se n.t.s. 142.

Drankeren Barthold

Trykt første gang i *Odeum* II, 1839. En rettet renskrift findes i Aarestrups samling fra 1820 af håndskrevne digte (i *SS* kaldt »D 20«).

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

209

borg: få på kredit.

210

brusten: gået i stykker, bristet.